HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מהו דתימא אם איתא דילדה קלא הוה ליה קא משמע לן אימר אפולי אפיל:

הדרן עלך השוחט

אלו טרפות בבהמה [א]נקובת הוושט [ב]ופסוקת הגרגרת [ג]ניקב קרום של מוח [ד]ניקב הלב לבית חללו [ה]נשברה השדרה ונפסק החוט שלה [ו]וניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום [ז]הריאה שניקבה או שחסרה ר"ש אומר [ח]עד שתינקב לבית הסמפונות [ט]ניקבה הקבה [י]ניקבה המרה [יא]ניקבו הדקין [יב]הכרס הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החיצונה רבי יהודה אומר [יג]הגדולה טפח והקטנה ברובה [יד]המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ [טו]נפלה מן הגג [טז]נשתברו רוב צלעותיה [יז]ודרוסת הזאב רבי יהודה אומר [יח]דרוסת הזאב בדקה ודרוסת ארי בגסה [יט]דרוסת הנץ בעוף הדק ודרוסת [כ]הגם [כא] בעוף הגס [כב]זה הכלל כל שאין [כג]כמוה חיה טרפה: **גמ'** א"ר שמעון בן לקיש רמז [כד]לטרפה מן התורה מנין מנין [1]ובשר בשדה טרפה לא תאכלו אלא רמז [כה]לטרפה שאינה חיה מן התורה מנין דקתני סיפא זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה מכלל [כו]דטרפה אינה חיה מנא לן דכתיב [2]וזאת החיה אשר תאכלו [כז]חיה אכול שאינה חיה לא תיכול מכלל דטרפה לא חיה ולמאן דאמר [כח]טרפה חיה מנ"ל נפקא ליה מזאת החיה אשר תאכלו זאת החיה אכול חיה אחרת לא תיכול מכלל דטרפה חיה ואידך האי זאת מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל זאת החיה אשר תאכלו מלמד שתפס הקב"ה מכל מין ומין והראה לו למשה ואמר לו זאת אכול וזאת לא תיכול ואידך נמי מבעי ליה לכדתנא דבי ר' ישמעאל אין ה"נ אלא טרפה חיה מנא ליה נפקא ליה מאידך תנא דבי ר' ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל [3]בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל אלו שמונה עשרה טרפות שנאמרו למשה מסיני ותו ליכא והא איכא [כט]בסגר ושב שמעתתא בשלמא

אלו טרפות. אי גרסינן אלו ניחא ואי גרסינן ואלו יש לפרש דקאי אפלוגתא דר' יסבב ור' עקיבא [ל] והודה לו ר' עקיבא דנבלה או קאי אכל הני [לא] שחיטתו פסולה דלעיל דהוה פסול שחירא בשחיטה והוי נבלה וקאמר הכא ואלו הן [לב] טרפות: **ניקב** הלב לבית חללו. בשאר נקובי לא איטטריך למיתני לבית חללו שהן דקין [לג]ופשיטא שאין נקב חשוב בהם כלל אם לא ניקב לבית חללו אבל לב שהוא עב ס"ד שאם ניקב בעומק שהוא חשוב נקב ויטל הלב והריאה והדקין לא איטטריך למיתני דבכלל נקובים הוא דאף על גב דבטחול אמר בגמרא [לד] דיטל כשר וניקב טרפה בכל הני נקובים דתנא פשיטא דכל שכן ניטל וניקבה המרה נמי גרעה דכ"ש ניטל דטריפה ומ"מ ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום איטטריך דאפשר להיות דניטל כל הכבד ולא המרה שניטל כל בשר הכבד ונשאר המרה דבוקה בגידי הכבד והסמפונות והא דתנן (לקמן דף נד.) גבי ואלו כשרות ניקב הלב ולא לבית חללו צריך לומר דמהכא לא הוה שמעינן דהוה אמינא [לה] ה"ה סמוך לבית חללו דסופו לינקב עד בית החלל והא דקתני ניקבה הגרגרת כשרה היינו משום דבעי למיתני נסדקה ונשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה איטטריך לאי מהכא ה"א אי הא אי נמי ה"א דבעיא אי תרתי קא משמע לן דבחוט תלי מילתא וניטל הכבד [לו] ולא נשתייר הימנה חזית פריך בגמרא (לקמן מו.) ריש לפיסא: **או** שחסרה. מפרש בגמרא [לז] אי שחסרה מבפנים ולמ"ד חסרון מבפנים לא שמיה חסרון מפרש ניקבה לרבנן אי שחסרה לר"ש דאמר עד שתינקב לבית הסמפונות ובחסרון כל שהוא מודה: **דרוסת** הנץ. גבי טרפות עוף הוא שייך למיתני אלא משום רבי יהודה תנא ליה הכא: **דרוסת** הנץ. גרסי' בתוספתא [פ"ג] ובערוך [ערך נץ ד'] וכן יסד הפייט בסליחות [לח] מוחלת ישראל מדרס [לט] הגם ונץ אפרוחים קרויים וטעמא לא משום דסופו לינקב דא"כ בכולל נקובה היא ומהאי טעמא לא תני במתניתין דמיא לדיותא ודמיא לביסרא [מ] אלא טעמא דדרוסה שהאדם שורף וסופה למות [מא]: **זאת** החיה מלמד שתפס הקב"ה כל מין ומין והראה למשה. והא דלא חשיב ליה בהקומץ רבה (מנחות דף כט.) גבי שלשה דברים שנתקשה משה מנורה ראש חדש ושרצים [מב] ולא חשיב נמי הא דאמר במדרש [מג] כמין מטבע אש הראה הקדוש ברוך הוא למשה דכתיב זה יתנו [מד] שמא לא חשיב אלא מידי דנתקשה אבל הני אע"פ שהראהו לא נתקשה בהן אלא שתמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו הראהו הקב"ה להבחין היטב ולהודיע לישראל וכן הכא להראות לישראל איזו היא אסורה ואיזו היא מותרת: והא

מהו דתימא אם איתא דילדה קלא הוה ליה קמ"ל. ר' אלעזר דאימר אפולי אפיל: ליטנא אחרינא הא דר' אלעזר ור' אבהו לא גרסינן וה"ג **לאחויי עולם יולדת מהו דתימא אימא יולדי יליד קמ"ל דאם איתא דאוליד קלא איט לה.** ובשיש לו אשה מתוקמא מתניתין ואיטטריך לתנא למתנייה בזה הכלל דמהו דתימא ניחוש לה למאן דחזי סבר בגינעא אוליד קמ"ל. זה שמעתי ועיקר הוא חדא דהא לא [מה]אמרו והאי מהו דתימא בכל הנך שמעתתא דאמורא דלא שאנו דלעיל אמתניתין דזה הכלל [מו] קמא אמרו מהו דתימא ואורחא דגמרא למימר מהו דתימא אכלל דמתניתין ועוד בשאין לו אשה למה ליה למתנייה זה הכלל לאתויי פשיטא למאי ניחוש לה:

הדרן עלך השוחט

אלו טריפות. כל נקב במשהו: **פסוקה.** לרחבה ברובה: **נגיח חלנו.** ואם לא הגיע לחלל קתני סיפא [מז] דכשרה: **נשברה השדרה ונפסק החוט.** חדא היא וטרפות דילה משום חוט הוא ונשברה השדרה דקתני אורחא דמילתא נקט דפסיקת החוט ע"י שבירת שדרה היא: **או שחסרה.** בגמרא פריך (לקמן דף מז:) היינו נקב: **סמפונות.** קנוקנות קטנות המתפשטות בתוך הריאה שהדם עובר [מח]בה כשחוטכים אותה: **הכרס הפנימית.** בגמרא (לקמן נ:) מפרש: **שניקבה.** במשהו: **רוב החיצונה.** בגמרא (שם דף נ:) מפרש: [מט]**גדולה וקטנה.** לא גסה ודקה קאמר אלא [נ] על [שור] קטן ושור גדול אם נקרע טפח בשור אע"ג דלא הוי רובא: **המסס.** ליפוי"ל: **וכית הכוסות.** סוף הכרס שקורין פנל"א עשוי ככובע וקרוי בית הכוסות והמסס מחובר בו וסביב סביב לחיבורם כשאתה מבדילן יש דופן לזה ודופן לזה ובאמצע הן שופכין זה לתוך זה והמאכל נכנס [נא]מבית הכוסות להמסס ומהמסס לקבה ומהקבה לדקין: **שניקבו לחוץ.** שהנקב נראה מבחוץ וכגון שניקבו או זה או זה שלא במקום חיבורן לאפוקי [נב] שניקבו במקום חיבורן בשתי דופנותיהן והנקב הולך מחללו של זה לחללו של זה: **נפלה מן הגג.** ושחטה מיד טרפה אף על פי שאין שבר נראה בה מוששין שנתרסקו ונתפרקו אבריה ואין טעם בטרפות שהלכה למשה מסיני הן. ובגמרא (לקמן דף נא:) אמר שאם שהתה מעט לעת ושחטה כשרה ואע"פ שלא עמדה: **נשברו רוב צלעותיה.** בלא שום נפילה טרפה ובגמרא (שם דף נב.) מפרש מאי רוב: **דרוסת הזאב.** שהכה בצפריו ומטיל בה אבק ושורפה בדקה אבל בגסה לא אלים זיהריה למיקלייה: **ודרוסת ארי בגסה.** וכל שכן בדקה ותנא קמא סבר אלים זיהריה דזאב למקלייה ומי לגסה: **הגץ.** [נג]אפרוי"ר: **בעוף הדק.** לפריס ויוניס: **ודרוסת הגם.** אוסטריי"ר: **בעוף הגס.** אווזות ותרנגולים: **זה הכלל.** בגמרא (לקמן נד.) מפרש לאמוראי מאי: **כל שאין כמוה חיה.** שלקתה מכה שאין בהמה לקויה דוגמתה רואיה לחיות: **גמ' ובשר בשדה טרפה.** ואע"ג דילפינן מיניה בעלמא (מכות דף יח.) בשר קדשים שיצא חוץ ממחיצתו מ"מ טרפה כמשמעו. כך מצאתי בס"י ובקצת פירושים כתב יד מסיים בה דהא מצי למכתב ובשר בשדה טרפה למה לי ע"כ: [1] חיה אחרת כגון טרפה אע"פ שהיא: [2] או קאי אכל הני דשחיטתן פסולה דלעיל דהוי פסול שאריע: [3] וקאמר הכא ואלו הן הטרפות כך מצאתי בתוס' כ"י וכן הוא בתוס' שאנן: [כ] ופשיטא שאין נקב חשוב. נ"ב נ"א בקצת תוס' כ"י שאין הנקב נראה בהן כלל אלא לבית חללם: [כא] דה"א דה"ה סמוך: [כב] וניטל הכבד ונשתייר הימנה כדית: [כג] שהארס שורף וסופה למות מחמתו כצ"ל והס"ד: [כד] ושרצים דלא חשיב אלא היכא דכתיב זה אבל הכא כתיב זאת ומיהו קשה דלא חשיב נמי הא דאמרי' וכו' כך כתוב בתוס' כ"י:

[א] נקובת הושט. כלומר בכל שהוא: מגלן דכתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו כל בשר שהוא חי (מן השדה) [והיא] טרפה לא תאכלו וכולל בין בהמות ובין חיות ובין עופות. ולמ"ד דטרפה חיה מנא ליה כלומר מנא ליה דחיה. זאת החיה אכול. כלומר בריאה: חיה אחרת לא תאכל. מכלל דטרפה חיה: ואידך האי זאת מאי עביד ליה: והא איכא בסגר ושב שמעתתא. כלומר ותו ליכא אלא שמונה עשרה

[ב] נקובת הגרגרת. נקיבת הגרגרת: [ג] בעוף הגס. כ"ב ע"ר תוס' דבחים דף ע ע"ב: [ד] חדא דהא לא אמרן האי אמר מהו דתימא: [ה] שהדם נובע מהם כשחוותכין אותה: [ו] מתיבת גדולה וכו' עד סה"ד נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: [ז] מבית הכוסות להמסס נ"ב בקצת ס"י כתוב למסס: [ח] ואע"ג דילפי' מיניה בעלמא בשר קדשים שיצא חוץ ממחיצתו מ"מ טרפה כמשמעו. כך מצאתי בס"י ובקצת פירושים כתב יד מסיים בה דהא מצי למכתב ובשר

[ט] בעוף הגס. נ"ב ע"ר תוס' דבחים דף ע ע"ב: [כ] חדא דהא לא אמרן האי אמר מהו דתימא: [ג] שהדם נובע מהם כשחוותכין אותה: [ד] מתיבת גדולה וכו' עד סה"ד נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: [ה] מבית הכוסות להמסס נ"ב בקצת ס"י כתוב למסס: [ו] ואע"ג דילפי' מיניה בעלמא בשר קדשים שיצא חוץ ממחיצתו מ"מ טרפה כמשמעו. כך מצאתי בס"י ובקצת פירושים כתב יד מסיים בה דהא מצי למכתב ובשר

[ז] חיה אחרת כגון טרפה אע"פ שהיא: [ח] או קאי אכל הני דשחיטתן פסולה דלעיל דהוי פסול שאריע: [ט] וקאמר הכא ואלו הן הטרפות כך מצאתי בתוס' כ"י וכן הוא בתוס' שאנן: [י] ופשיטא שאין נקב חשוב. נ"ב נ"א בקצת תוס' כ"י שאין הנקב נראה בהן כלל אלא לבית חללם: [יא] דה"א דה"ה סמוך: [יב] וניטל הכבד ונשתייר הימנה כדית: [יג] שהארס שורף וסופה למות מחמתו כצ"ל והס"ד: [יד] ושרצים דלא חשיב אלא היכא דכתיב זה אבל הכא

[א] מיי' פ"ג מהל' שחיטה הלכה יט ופ"ז הלכה ז סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן לג סעיף ג:

[ב] מיי' שם פ"ג הלכה כג סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לד סעי' ז:

[ג] מיי' שם פ"ו הל"ג סמג שם טוש"ע יו"ד סימן לח סעיף ז:

[ד] מיי' שם הל"ה סמג שם טוש"ע שם סי' מ סעיף ז:

[ה] מיי' שם פ"ו הל"ז סמג שם טוש"ע שם סימן לב סעי' ז:

[ו] מיי' שם פ"ח הל' כא סמג שם טוש"ע שם סי' מא סעי' ז:

[ז] מיי' שם פ"ו הל"ז ופ"ז הלכה ז סמג שם טוש"ע שם סי' לו סעי' ז (וסימן לה סעיף ז):

[ח] מיי' שם פ"ו הל"י סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מח סעי' ז:

[ט] מיי' שם פ"ו הל"ז סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מב סעי' ז:

[י] מיי' שם הל"ג סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מו סעיף ז:

[יא] כ ל מיי' שם הל"ז סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מח סעי' ב ג:

[יב] מ מיי' שם טוש"ע שם סעי' ז:

[יג] נ מיי' שם פ"ט הלכה [ח] ט סמג שם טוש"ע יו"ד סי' נח סעי' ז:

[יד] ס מיי' שם פ"י הל"ז סמג שם טוש"ע יו"ד סי' נד סעי' ז:

[טו] ע פ מיי' שם פ"ח הל"ד סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מז סעי' ז:

[צ] [מיי' שם הלכה ה ו טוש"ע שם סעיף ג]:

[מז] ק מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הל"ט [ופ"ה מהלכות שחיטה ה"ז] טור"ד סי' כט [וטוש"ע יו"ד סימן מז סעיף יח]:

[מח] ר [מיי' פ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ו ז ח ופ"ה מהלכות שחיטה הלכה ג]:

[מט] ש מיי' פ"ד מהל' מאכ"א הל"ע [ופ"ה מהלכות שחיטה ה"ז ופי"ז ה"ז] טור"ד סימן כ"ט [וטוש"ע יו"ד סימן מז סעיף יח]:

לעזי רש"י

ציגפויי"ל [צינפוי"ל]. הקיבה השלישית של מעלי-הגירה.

פנצ"א. הקיבה הראשונה של מעלי גירה.

אשפרויי"ר [אישפרויי"ר]. נץ.

אוסטריי"ר [אושטוי"ר]. נץ גדול.

רבינו גרשום

מהו דתימא יולודי ילדה וליהוי חשוב עולה וליהוי פסול משום קדשים קמ"ל דאם אולידה קלא אית לה:

הדרן עלך השוחט

תורה אור השלם

1. וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיֻן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ:
שמות כב ל
2. דַּבֵּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:
ויקרא יא ב
3. לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל:
ויקרא יא מז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שניקבו וכו' לאפוקי. נ"ב ועיין לקמן דף נא ע"א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה גדולה וקטנה וכו'. אלא עגל קטן וכו' כ"ל:

מוסף רש"י

ובית הכוסות. כובע ומכוכו כמין כוסות (הפרדס ענ' קמון). **נפלה מן הגג.** ואע"פ דלא חזיון כיה מכה אלא שאין יכול לעמוד (ב"ק נ:).

שיטה מקובצת

[א] בעוף הגס. נ"ב ע"ר תוס' דבחים דף ע ע"ב: [ב] חדא דהא לא אמרן האי אמר מהו דתימא: [ג] שהדם נובע מהם כשחוותכין אותה: [ד] מתיבת גדולה וכו' עד סה"ד נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: [ה] מבית הכוסות להמסס נ"ב בקצת ס"י כתוב למסס: [ו] ואע"ג דילפי' מיניה בעלמא בשר קדשים שיצא חוץ ממחיצתו מ"מ טרפה כמשמעו. כך מצאתי בס"י ובקצת פירושים כתב יד מסיים בה דהא מצי למכתב ובשר